

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvaestio VI. De contractu societatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

Quarta
conclu.

saperet, vt habetur citato cap. Peruestras. Eadem ratione potest etiam emi concessa precise facultate redimendi vsque ad præfixum tempus. Quarta conclusio, Licetium est & ab vsura ratione se motum, huiusmodi census redimibiles ea apposta conditione emere, vt non membratum & per partes, sed totum simul redimatur. Neque obstat, quod in narratione dictarum. Extraneam proponitur, vt quoties voluerit venditor totum vel partes redimere, in suo sit arbitrio. Eodem enim modo responderetur quod licet id concedatur, tamen in concessione non excluditur aliud. Imò ratio docet non fuisse excludendum. Nam si eiusmodi pactio contractum vitiares, eo maxime quod faceret vt non esset emptionis & venditionis, hoc tamen non facit, nam si absque illa conditione ob id, quod pretium dabatur in perpetuum sine obligatione restituendi, erat vera emptio (nam in hoc vera emptionis ratio consistit) propterea quod illa apponatur conditio, non definit esse emptio. Posset quidem esse iniustitia, quia minime diffidendum est, illam conditionem alleviare obligationem emptoris de retrouendendo atque illa de causa dignum fieri censum maioris pretij, sed tamen effugies vsura nulla illic præfertur. Nam si census potest emi perpetuus, cur non erit vera emptio, si emptor noluerit grauius se obligare quam ad retrouendum totum? Adde, quod si vera esset contraria opinio, consequens fieret & nullius certe partis posset apponi conditio. Sed si ego mille ducatis emi septuaginta in censum, ille posset singulos ducatos quoties veller, redimere, quod reuera grauis esset emptoris incommodatio. Nam posset ille pecunia illa prædium emere, quo aleretur, saluo semper prædio. Si autem tam minutatim pretium reciperet, id non posset. Ad hæc, accidentarium est atque adeo extraneum, quod venditor non possit redimere simul totum. Si enim emi censum vnus tantum ducati, quis non poterit totum simul redimere? Et si venditor diues est, quamuis census cumulator sit, poterit illum totum redimere, quod autem, vel ille pauper sit, vel census magnus, contractum non mutat. Potest quidem, vt dicebam, iniustitia committi ob defectum pretij, nam ob huiusmodi condiciones que in grauiamen venditoris, in leuamen autem emptoris ver-

Rõ pro
clusion.

gun, auctior esse debet census æstimatio, tametsi de hoc vsui prouincias abique vi & fraude standum censco.

Ad primum igitur argumentum respondetur, in primis duobus conclusionibus assignatum esse discrimen inter emptorem & venditorem. Si enim facultas in emptore maneret, vt quoties ipse veller, teneretur venditor reddere pretium, manifesta illic esset ratio mutui, atque adeo quidquid in censu venditor recepisset, esse vsurarium. Quod autem in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

Ad secundum vero responsum respondetur, quod in sole venditore maneat libertas redimendi, rationem non tollit emptionis: quia potest ipse nunquam redimere.

qui posuit solas operas, quanto pecunia illa maioris valoris est, quam alterius operæ. Consequens tamen falsum est. Nam si decem millia ducatorum conferatur cum opera & diligentia vnius hominis fere totum lucrum deberet illi obuenire, qui pecuniam posuit, cum tamen integram suam feruet capitale, alter vero suarum operarum dispendium fecerit: In contrarium est e per vestras de donation. inter virum & vxor. vbi Innocentius 3. contractum societatis approbat.

Quidam Hic primum omnium ante conclusionem assertiones notandum est, ex nomine ipso socios illos censerit qui in vnam coeunt negotiationem, vt suis quisque seu pecunijs, seu operis, seu expensis particeps lucri fiat. Quin vero, vt supra diximus ex hoc contractu nomen fortis deriuatum est, vt puta quod singuli in commune partes sua conferant, quæ quidem partes sortis dicuntur. Secundo adnotandum, duplex esse societatis genus. Vnum scilicet dum simul multi mercatores vnum cumulum suarum pecuniarum congerunt, cõfæs que habent ministros. Itaque & pecunie & operæ, & expensæ sunt communes. Quod quidem societatis genus illustribus mercatoribus in vsu est frequentissimum Burgensibus scilicet Genuensibus, Brugensibus ac Londinensibus, & reliquis. Et in hoc nulla existit dubitandi ratio. Quicunque enim sua pecunia negotiatur, eius periculum subit, quibus tam expensarum ratio pro rata suæ cuiusque sortis obtingit, quam etiam lucri distributio. Sed alterum est genus vbi vnus pecuniam ponit alter vero industria & operas, vt habetur l. societatem, ff. pro socio, vel industriam cum aliqua parte pecunie. Et de huiusmodi contractibus peculiariter est quæstio. Et forte vir honestus qui non habet negotiandi perniciam, habet tamen numos, seu dotales, seu aliter acquisitos, quos apud mercatorem collocat, vt pro rata pars sibi lucri pendatur. De hoc ergo queritur, sine licitum? Quam quæstionem in duos articulos partiti sumus. Quorum prior est. Vbi qui pecuniam ponit, periculum eius subit, posterior vero, an etiam id liceat, saluo capitali aut aliqua eius parte? Et quidem membrum prius vnica eademque indubia conclusione facillime expeditur. Si qui pecuniam ponit, periculum eius subit, licitus

est contractus, neque vllum subolet odorem vsuræ. Conclusio est. Primum iuris Pontificij, citato, per vestras de vde & iuris Cæsarei. Institut. de societ per totum, & C. ac ff. pro soci quæ quidem iura ex natura rei colliguntur. Eaimvero cum negotiatio licita sit, nihil refert an tu ipse pecunia negotiæris tua, an vero alteri eam committas, qui tuo nomine eius negotium ineat, dummodo sub tuo dominio pecunia maneat, qui autem pecuniam suam in societatem ponit, dominium eius non transfere sed penes se retinet, si modo eius periculum subeat, ergo licite potest lucrum recipere quod pro illa pecunie sorte sibi contigerit. Quomodo autem tunc debeat lucri distributio fieri, quod secundo argumenti petebatur, sic definiendum est. Debet quidem primum cumulus fieri omnium sortium, singulis æstimatis, vt de qualibet constet, quora sit pars totius cumuli. Vbi cauendum est, nequis, vt nonnullis accidit, fallatur arbitratus totum valorem pecunie quæ quis ponit, ducendū esse pro vna sorte. Vt si, v. g. Petrus industriam & labores ponat, alter vero duomillia ducatorū una fors sit totus ducatorū valor. Nā tunc vix posset cõtingere vt industria tantū esset æstimanda quanti pecunia, cuius tamen contrarium habet textus. Institutionum citatus, nempe quod pretiosior est quandoque opera quam pecunia. Et cõfirmatur, quod valor ille non sit totus censendus ad percipiendum lucrum quoniam qui pecuniam sic ponit, non illa expendit, neque alteri tribuit, postquam est item sibi redhibenda, sed tantum exponit illam periculo. Quapropter solum æstimandum est eiusdem periculum pecunie. Vt si Petri operæ & labores, & industria valet centum, forsitan periculum duorum millium ducatorum nõ æstimatur pluri, nam si contractum cum alio faceres assicuracionis, illo centenario pretio assureret tibi illa duo millia, atq. adeo tunc lucri æquipoortio vtrique obtingit. Et iste est casus l. si non fuerit. ff. pro soci vbi habetur quod potest esse lucrum commune licet vnus totum periculum subeat. Vt si alter nauigat, alioque labores assumit. Quin vero possunt esse tres, quorum vnus ponat pecuniam, alter industriam quippe cuius prudentia negotiatio gubernetur, alter vero operas, & tunc sunt singula æstimanda Per hæc quorundam

Quali-
ter fieri
debet di-
stributio
lucris
tractus
societatis,
dū vnus
ponit pe-
cuniam
alter o-
peras.

Pp 3 deceptio

deceptio detegitur, qui arbitratur posse quempiam in societate ponere mille eo pacto, vt quinte partis tantum periculum subeat, quintamque partem recipiat lucrum cum alter subeat periculum aliarum quatuor partium, illa ratione meretur alias quatuor partes lucri, atque adeo pro industria nihil reciperet. Pari modo si qui in dustriam ponit, aliquam etiam simul apposuit pecuniam, percipere ex lucro debet quantum opera & industria valent, & praeterea quantum periculum auri sui penditur. Atque hic est casus per quem intelligendus est S. de citato. De illa Inst. de societ. vbi tanquam posse alterum sociorum lucri quidem duas partes suscipere, damni vero non nisi tertiam. Quod quidem Mutius condebat propter iniquitatem quae prima fronte apparet, sed praualuit S. de iust. Sulbitu sententia, illud esse licitum. Vt si vbi gratia Petrus posuit bis centum ducentos, Paulus vero nisi centum, sed tamen posuit industrias & labores valentes tercentum, nempe quia negotiatio illa forte obitur, vbi parum periculi pecuniae imminet & industriae plurimum est necessarium, vel vbi opera & labores sunt magni, vt in navigatione. Tunc enim cumulus valet sexcenta, quorum quatuor ponit Paulus, & deo lucri debet recipere duas tertias, Petrus vero vnam, qui posuit duo. In damno vero Paulus non subit nisi periculum vnius, Petrus vero duorum. Et eodem alludit casus l. societas. C. de societ. Simili modo defendendam de alijs societatibus, vtdum quis pecunia sua oves aut armenta emit, alter vero pascat, & industria sua curat, ille qui oves emit, periculum subit tanquam suarum rerum, valor illius periculi conferendus est cum valore industriae & laborum alterius. Nam si facias vt pastor periculum subeat, iam supra diximus esse vltimum mutuum, cum saluum sit domino capitale ouium. Pariter si pecuniam das opifci vt tuo periculo artem suam exerceat, conferendum est periculum pecuniae tuae cum suis operis & laboribus, & illa ratione diuidendum lucrum. Sed nunquid non poteris illi corium, aut lanam, aut aliam materiam vendere, vt postquam industria suae artis pecuniam cum fecerit, altius tibi pretium soluat, quam lana aut corium uaderetur praesente pecunia? Hic enim contractus in multis locis in vltus est,

existimaturque propterea licitus quod iam rem cedit, & commodum opificis Respondeatur nihilominus esse omnino illicitum etiam si vile sit opifci, qui illa mutua pecunia viuunt. Nam est manifestum mutui, nempe vbi res venditur carius pecunia credita. Ad primum igitur argumentum sunt qui respondeant, vbi nihil lucri accreuit, non debere qui operas posuit, illas perdere, sed aliquid ei ex sorte tribuendum. Nihilominus respondeatur, quod quemadmodum si capitalis iactura fiat, totum admittit debet qui illud posuit, ita vice versa si saluo capitali nihil lucri accretat, totum esse illius qui illud posuit, & alterum debere suas operas perdere. Quoniam hic fuit actionis nexus vt aliter subiret capitalis periculum alter vero operarum. Ad secundum autem palam dictum est videlicet quemadmodum sit distributio lucri facienda, non aestimata tota pecunia, sed eius periculo.

ARTICVLVS II.

Verum licitum sit pecuniam in societatem exponere saluo capitali.

DE societate contractus ubi legitima est societas, nulla extat dubitatio. Sed dubium tamen superest, anrum saluo capitali, sit etiam permittendus? Arguitur enim a parte affirmatiua primo ex ca. Per ueltras citato, de don. inter uir. & uxo. ubi permittitur ut maritus dotalem pecuniam apud mercatorem collocet, ut eius lucro uinat, quod fieri non potest nisi saluum sit capitale, quandoquidem dos, ut supra dictum est debet salua persistere. Secundo arguitur potest qui amplam pecuniam in societate ponit, pacisci cum socijs, ut non ipse totum eius periculum subeat, sed ipsa partem ergo eadem ratione potest inter eos conuenire ut alij periculum subeant, ipse tantum uero pecuniam conferat. Tertio potest qui pecuniam in societate collocat, celebrare cum uno tertio allicitationis contractum, qui periculum in se uocat, ergo potest eundem contractum celebrare cum socio, cui perinde periculum imminet, seruat ipsi in tuto, qui pecuniam contulit, ergo illud est licitum. In contrarium tamen

Dubitatio.

tamen est licita, societatem. C. pro socio. ubi cum illa societas approbetur ubi vnus pecuniam confert, aliter vero operas illa re probari videtur, ubi vnus neque periculum pecuniarum subit, neque operatum.

Quaestio licet controuersum sit inter doctores, perparum tamen habet ambiguitatis, vnica ergo conclusione respondetur. Neutiquam licitus est huiusmodi contractus, ubi quis se pecuniam ponit, vt nulli se exponat periculo, sed aliter tenetur, quid quid accidat eundem seruare. Indemnitas Ratio est manifestata, quoniam haec non est societas, sed vere mutuum. Eo enim pro quod aliter periculum tunc pecuniae subdit efficitur pecuniae dominus. Nam ille vere est dominus cui res perit si perdat, & ideo quidquid vltra capitale mutuator ille recipiat, si vltra reus. Atque hinc fit, nullam esse societatem. Nam ille vere nihil ponit, quandoquidem pecunia in virtute iam non est sua. In summa, qui neque operas neque pecuniam periculo exponit, non bene negotiatur. Illa enim est negotiatio, ubi propria negotiantis pecunia negotio exponitur.

Ad primum igitur argumentum sunt qui respondeant, concedentes in dicto ca. indulgeri marito vt possit dotem saluo capitali apud mercatorem ponere, vt eius lucro matrimonio onera sustinet, sicuti supra genero permittit monstrauimus. vt fructus pignoris extra sortem suscipiat id est auit de bonis pupilli. Est tamen assertum hoc, vt improbabillimum, sit pestilentissimum, quando cum recipere vsuras, sit contra naturam & diuinam, nulla est ratione dispensabile, vt expresse habet ca. super eo de vsur. neq. pro redimenda vita capituli. Neque simile est de pignore, cuius fructus iure censetur societati tribuere dum dotem non soluit. Capitulum ergo illud tantum declarat quomodo maritus possit fructibus viuere, nempe si illam apud tutum mercatorem collocet iure communi societatis puta vt capitalis periculo sit expositus.

Ad secundum concedimus, posse quempiam decem millia, verbi gratia, ducatum in societatem conferre eo pacto, vt non subeat periculum, nisi sex aut octo millium. At tamen tunc non potest ex lucro recipere nisi illam precisè partem, quae illi pecuniae responderet, cuius ipse periculum subit, nam reliqua censetur socijs mutua-

re, quippe qui suo periculo illa suscipiant, atque adeo pars illa lucri quae periculo illius prouenit, illorum est, quicquid se se submiserunt discrimini.

Tertium vero argumentum est, ubi maior latet difficultas, tractat illud prolixius Ioannes Maioris in 4. distin. c. 48 & 49. Et quidem Accursius l. si non fuerint ff. pro loci & Panormi. cap. citato, per vestras, indubie, idque merito tenent nullatenus contractum societatis licitum esse, ubi saluum est capitale, nam vera est mere mutuum. Neque argumentum quo in contrarium arguit Maioris vilius est momenti. Arguit enim eo quod aliter sociorum pecuniam ponat, aliter vero periculum subeat, non satis colligit eandem pecuniam mutuam censeri. Nam in contractu commodationis & locationis apparet infirmitas argumenti. Potest enim quis alteri commodare equum suum aut rem aliquam suae supplicetilis eo pacto vt commodatarius & condutor periculum in se sumat, & nihilominus non est mutuo, cur ergo secus in pecunia? Hoc tamen, vt dicebam, argum. nullius est ponderis, quando si in talibus contractibus taxato pretio rem alteri in quem cumque vsum tradas, profecto contractus est venditionis pretio credito, cum ergo pecunia taxatum habeat pretium, vt puta quod ipsa eadem salua restituatur iam alter sit dominus, & potest quidquid libuerit de pecunia disponere, ac si sua esset, dummodo illam restituat cum lucro, est ergo vere mutuum. Quapropter neq. moderatio Hostiensis & Ioannes Andr., qui illic ab eodem doctore citantur, faciunt rei satis. Aium enim contractum esse licitum saluo capitali, ea lege, vt si per negotiationem dispercat, teneatur negotiator illud restituere, non autem si casu fortuito. Et Maioris quidem prius approbat membrum, reprobat vero posterius, nam potest, inquit, taliter seruari capitale saluum, vt etiam si aduersa fortuna pereat, teneatur negotiator illud persolvere. At tamen proculdubio vt tronis modo pereat, non erit contractus licitus, si sit capitale ad aequale restituendum. Ostendit ergo idem auctor dictum contractum esse licitum hac ratione, quae iudicio suo manifesta est. Potest, vt exempli gratia sic loquamur, Petrus apud Paulum negotiatorem pone

Ad tertium arg. Ioannes Maioris Accursius Panor.

Hostiensis, Io. An. Argu. Maioris

re mille aureos, quos potest tutos facere per contractum assicurationis celebratum cum Ioanne, pretio, verbi gratia, quinquaginta ducatorum. Deinde potest cum Titio assicurare, vtriusque lucrum, nempe ut ipsi eidem Petro det centum pro lucro. Qua ratione habet saluum capitale, & quinquaginta in lucro. Si ergo cum diuersis personis illis modis contrahere iste potest, quid nam vetat omnes simul facere cum eodem? Do tibi mille in societatem, ex quibus cape quinquaginta pro assicuratione, supponamus enim periculum perexiguum esse, & dabis mihi centum aut octauaginta pro lucro. Habet ergo hic saluum capitale, & nihilominus recipit aliquid ultra sortem.

Caieta.

opul. 16. resp. q. 11. partim contractum reprobat, partim vero approbat. Ait inquam, si illi contractus vna simul cum eadem persona fiant, non esse licitos scilicet contra hoc societatem hac lege, ut inter nos etiam conueniat tam de pretio assicurationis quam de quantitate lucri. est enim tunc paliarum mutuum. Si autem, inquit, fiant successiue, itaque qui ponit pecuniam, non obliget tunc alterum ad eisdem contractus. Sed postquam pecunia communi lege societatis exposita est, ille negotiator socius vult facere eisdem contractus, non est cur eodem teneatur.

Iudicium auctoris Reprobatio distinctio Caieta.

Eiusmodi distinctio placuit eidem auctori in pensionibus, nempe quod non potest constitui pensio cum pacto redimendi, sed tamen successiue non est inquit illicitum. At vero ea porro est exiguitas ingenti mei, ut videre aliud in his contractibus non possim, quam usurarium mutuum, siue successiue fiant, siue simul. Neque distinctio haec ad rem mihi, quidquam referre videtur. Enimvero cum simul sunt, manifestum est mutuum. Nam eo ipso, quod Petrus pecuniam tribuit Paulo, conueniturque inter eos de lucro, quod capitale sit Petro per eundem Paulum saluum, tunc, ut nuper dicebam, potest de illa pecunia Paulus disponere ac si sua esset. puta praedia emere, dotare filiam, &c. ergo vere sit dominus pecuniae. Vbi autem pecuniae dominium tali forma transferatur, vere mutuum est, atque adeo quidquid postea ultra sortem recipitur, usurariam habet inquitatem. Ex quo patentissima fit fallacia consequentiae citati doctoris, dum a pluri

Solutio argum. facti.

bus arguit ad vnum. Cum enim ego vna trado pecuniam meam, & cum altero pacto de assicuratione, neutri re vera, mutuo, nam illic cui trado, non tenetur mihi restituere atque adeo non transfero dominium in idiplum, alter vero qui restituere tenetur, non recipit meam pecuniam. Quando vero in eandem personam ambo concurrunt, nempe quod idem ipse cui pecuniam trado, obligatur mihi ad restitutionem, ex illis duobus oritur ratio mutui. Possim quidem conuenire cum illo de quantitate lucri, quia per hoc non transfero dominium, non tamen simul conuenire de seruando capitali. Ex hoc rursus palam colligitur, idem profus committi vitium, quamquam successiue idem contractus cum eadem persona fiat. Nam etiam si ante menssem vel quoduis aliud tempus societatem cum aliquo legitime contraxi, numerando ei pecuniam meam mei ipsius periculo, quoriscunque tamen cum eodem de tuto capitali pacto, in virtute transfero in ipsum dominium, atque adeo mutuo. Quod non contingeret, si cum alio tertio tempore celebrarem assicurationis contractum. Per haec ergo quae dicta sunt, censeri de quodam contractu potest, qui cum alibi tum saepissime Romae fieri solet. Habet Petrus officium, siue scriptor sit, siue alter palatio seruiat, contingit numis egere, conuenit mercatorem aut quemuis alium, qui illi tribuit centum anteos duceat, pro quibus Petrus in suo officio decem annos aut duodecim assignat, ea tamen lege ut si intra semestre tempus mercator, ille qui pecuniam numerauit ab hac luce demigrauerit, capitalis iacturam faciat, neque Petrus teneatur suis heredibus restituere. Si autem post sex menses elapsa, superstes, protestatur debitori solde amplius in societate remanere, ratioque cum admovent, ut nisi exemplo soluerit inde ratione more solutum eandem stantias usuras. Est inquam contractus, quem societatem appellant, sed profecto eius iustitia non est vsque adeo liquida. Primum enim non potest reduci ad rationem empti census, quia tunc deberet ille qui pecuniam tribuit, priuare se in perpetuum eius dominio, ut neque alter neque eius heredes in perpetuum tenerentur censum redimere, sed in suo esset arbitrio, si vellet. Est

tamen

tamen non ita fit. Immo vero in potestate tribuentis est capitale suum repetere, quin & re vera repetit. Et ideo eiusmodi contractus non appellant nisi societatis. Fingunt enim quod si quis fructuosum officium habet mille exempli gratia, illud emit, cuius fructus ascendunt vsque ad centum, mercator qui centum tribuit, inquit cum illo societatem, ponit. decimam partem pretij, ut decimam etiam fructus suscipiat. At vero hoc vñ a lege societatis distat, quod ille non subijit capitalis periculum, eo modo, quo fieri solet in societariis videlicet exponendo se periculo, si in negatione capitale perdat, sed tantum illi periculo si mortem ante sex menses obierit. Igitur, ut de hoc, si quid valet, nostram aperiamus sententiã quantum ad illud semestre tempus attinet, iustus apparet contractus, nam periculum illud quod centum conferens subijit, ut si vita tunc fuerit defunctus, illud amittat, aestimabile est pecunia, atque adeo sicut in ludo atque itidem in alijs fortuitis fieri consuevit, iuste videntur pro illo periculo centum aurorum recipi sex. Attamen quod post lapsum sex mensium ratione morte recipiantur singulis annis duodecim, si andem vñ sapere, tum quod ab initio mora illa præuisa est, atque adeo videt in fraudem utui esse. Tum præcipue, quod ratione mortis non potest supra capitale recipi, nisi damnũ emergens lucrum vero cessans minime, nisi eiusmodi pecunia licite negotiationi fuisset exposita. Quapropter si ita res erat, contractus forsitan est licitus, alias minime. Quin vero uix eiusmodi contractus approbare audeam, nisi sub forma empti census, aut planæ societatis, videlicet, ubi pecunia periculo negotiationis exponeretur.

QVÆSTIO VII.

DE CONTRACTV assicurationis.

ARTICVLVS VNICVS

Verum assicurationis contractus sit licitus.

Postremo denique contractus nominatur assicurationis. Nam quamuis verbum non sit inter linguæ peritos Latini-

rate donatum, est tamen Commentariis vsu receptum, pro eo, quod est in tutorem constituere. At quod huiusmodi contractus non sit licitus, decretum apparet in cap. nauigant. de vsu. Secundo & ratio id videtur probare, nam qui pro pretio periculum in se suscipit, verbi gratia onustæ nauis, nihil emit aut societati committit, immo absque aliquo negotio pecunia lucratur ergo pro nihilo aliquid percipit, quod vsuræ habet specimen. Accedit tertio, quod si contractus hic licitus esset, occasio porrigeretur temerarijs hominibus, ut etiam si nihil prorsus in bonis haberent, possent se assicuratores exhibere, postquam nihil pecuniæ debent, præsentem offerre, quod esset reipublicæ perniciosum. In contrarium est receptus vsus, idemque tam Theologis quam Iurifconsultis probatur.

Facile ad quæstionem affirmatiua conclusionem respondetur. Contractus assicurationis, si lege, & more fiat, licitus est. Probatur hæc conclusio ex obiecto. Pro quacumque re quæ pretio aestimabilis sit, potest quisque mercedem recipere, in tuto autem rem constituere, quæ periculis est exposita, pretio est aestimabile, ergo quisque potest illud pretio redimere, atque adeo qui periculum illud subijit, idem recipere pretium, atque id ex eo potissime, quod vti que se periculo summittit, videlicet tam dominus nauis soluendi pretiũ, si salua sit, quam alter soluendi merces si pereant.

Secundo arguitur a necessitate. Contractus eiusmodi est reipublicæ non infirmè necessarius, ergo cum ex obiecto nullo inficiatur vitio, bonus est. Antecedens inde patet, quod est necessariæ negotiationis adminiculum, multi enim mercatores meruerent naues cum tanto periculo mercibus onerare, & tamen cum pro exiguo pretio magnum auri pondus securum constituunt, audent eiusmodi mercaturam obire, quæ quidem reipublicæ necessaria est.

Accedit huc tertio, quod licitum est fidei iubenti pro alio, quem non est adeo tutum soluendo fore, aliquid pro illo periculo suscipere cui se exponit soluendi. Per simile autem contingit in assicuratione. Ad hæc per viã de positionis, quã vadiationem nonnulli vocat, licet dubijs euentibus pecunia exponere, ut illo periculo possint de positores quidpiam lucrari, ut de honesto ludo

Primũ argum.

Secũdũ.

Tertiũ.

Conclõ rñsiua. Probõ.

Secũda ratio.

Tertiã.

Postrema rõ.